

Rubriek: Markante coaches

*Het valt ons vaak op dat veel mensen een coach hebben, maar weinig mensen een coach kennen. Wel is men vaak bekend met markante coaches uit de wereld van entertainment, sport, kunst, muziek, management, psychologie. Zij staan niet in de Nationale Coachinggids en zijn vaak niet geregistreerd bij beroepsverenigingen. Toch zijn zij het die mensen op onorthodoxe wijze inspireren, confronteren, helpen, inzicht bieden en uiteindelijk... verder helpen. Zij maken het coachingsvak interessant en geven ook vaak goede impulsen voor vernieuwing of verwondering. Het zijn deze bijzondere kwaliteiten die ons aanspreken. Vaak zijn ze markant, controversieel en hebben ze sterke sympathisanten of roepen ze juist sterke antipathie op. Niko Stammes en Johan Zoutberg onderzoeken in hun serie interviews met **markante coaches** op eigen wijze wat deze markante coaches doen, wat hen drijft en wat hun succes is..*

Jeffrey Wijnberg: Is provocerend ook empathisch?

Wij wachtten een kwartier buiten voor de eenvoudige en kleine praktijkruimte van Jeffrey. Het is een mooie mei-ochtend in Groningen. Jeffrey's praktijk is gevestigd aan de Radebinnensingel in een voormalig woonhuis. "Huispsycholoog" staat er op de deur. "Ik dacht", zo zegt hij later in het interview "je hebt zo veel huisartsen waar mensen de deur plat lopen, dan ga ik dat ook es doen".

We wachten voor de deur als we Jeffrey Wijnberg zien aanscheuren op zijn brommer. We gaan naar binnen en nemen plaats in zijn informele spreekkamer. Veel boeken waarbij enkele stapels van zijn eigen producten liggen uitgestald op tafel.

Het welkom is vriendelijk, een stoel werd toegewezen waarna de koffie werd gezet. Wachtend troffen ons een aantal interessante boeken in een - opvallend kleine - boekenkast. Grappig was de vertaling in het Japans van een van Jeffrey's boeken. De werkruimte was rustige, klein, bijna bescheiden. Net als Jeffrey's persoonlijke uitstraling. Wat een contrast met zijn reputatie als provocatieve coach.

Jeffrey Wijnberg heeft in Nederland furore gemaakt als *provocatieve coach*. Diverse boeken verschenen er van zijn hand, Hij is columnist in de Telegraaf en hij presenteerde onlangs een TV- programma met Angela Groothuizen. Wat ons aansprak is zijn volstrekt on-Hollandse, onorthodoxe manier van coachen. Zo adviseert hij rokers om vooral niet te stoppen en stotteraars om te blijven stotteren want: "zonder stotteren ben je helemaal niet bijzonder meer". Wij willen vandaag onderzoeken of Jeffrey Wijnberg de Nederlandse Dr. Phill gaat worden, wat Jeffrey's drijfveren in zijn vak zijn en hoe hij tot zijn provocatieve coaching methode is gekomen.

Het duurt even voor we daarover aan de praat raken want wij raken eerst in een interview door hem over wie wij zijn. Een bijna vriendschappelijke kennismaking, die zeker 20 minuten duurt. Voorwaar geen dominant begin van deze bescheiden psycholoog. Hummen, begrijpend knikken, lachen Ja ja. We namen automatisch op de sofa plaats, passend binnen het standaard beeld van een behandeling.

- "Zullen we nu jou gaan interviewen?" vraagt Niko en we gaan aan de slag, nadat we zijn zojuist uitgekomen Zweedse editie inzien ..

Jeffrey Wijnberg: een multicultureel ondernemer

Jeffrey is geboren in de VS uit Nederlandse ouders van oorspronkelijk Portugese voorouders. Met zijn ouders vertrok hij vanuit de VS naar Nederland. Hier startte hij gelijk als

ondernemer. Hij ontmoette Tatjana zijn huidige - in 1968 uit Tsjecho Slowakische gevluchte - Slowaakse vrouw. Tatjana zal in het gesprek regelmatig terugkomen. Haar vader was een beroemd chirurg, die veel publiceerde. Hij werd door de communisten het zwijgen opgelegd. Tatjana is naar Nederland gevlucht nadat ze bij een tante in Californië “aan de vrijheid had geroken”.

Zowel Jeffrey als Tatjana zijn sterk gericht op de VS en komen daar ook nog regelmatig. Desalniettemin vestigde hij zich in Groningen. Beiden voelen zich op een prettige wijze “ontworteld of beter onthecht”. “Hoe onthechter hoe anoniemer zegt mijn vrouw en ze ziet dat als de ultieme bevrijding.” Ik ben zelf hier ook vaak gezien als een rare Amerikaan.

- “Is dat een voordeel als je naar je vak kijkt?”

“Het is geen voordeel maar ik heb er altijd voordeel uit getrokken. Toen ik in Nederland kwam ben ik versiercursussen gaan organiseren en dat zat gelijk in het vakje “die rare Amerikaan”. Terwijl dit in Amerika heel gewoon was. Dat was namelijk op TV en daar verschenen boeken over. Dat speelt nu nog steeds. Bijvoorbeeld nu Dr. Phill bekend is, gaan mensen naar mij kijken van ‘is dat de Nederlandse Dr Phill?’. Ook zo’n rare Amerikaan!” Niet zozeer dat dat een compliment is, Amerikaans wordt vaak geassocieerd met oppervlakkigheid. Wel viel ik daardoor op. Wat dat betreft heb ik er altijd voordeel uit getrokken. Ik ben bijvoorbeeld aangetrokken door de Telegraaf.. Ze hebben me een journalisten cursus aangeboden zodat ik nu redactioneel beter ben.”

In het gesprek komt – achter de bescheiden uitstraling - een beeld naar voren van een ambitieuze gedreven onconventionele vernieuwer, die toch bescheiden (onzeker?) blijft over zijn successen. In zijn stage als klinische psycholoog werd hij beoordeeld als de beste student en dat bleek ook in zijn stage.

“Dit was voor het eerst dat ik ergens echt goed in was. Ik snapte dat ik iets had waarmee ik verder kon. Ik heb zelf het idee dat mijn vrouw extreem ambitieus is. Toen ik haar tegenkwam, dacht ik “ik moet nu wel wat laten zien”. Eigenlijk was ik extreem onzeker en ben ik meegegaan in datgene wat ik goed kon én met mijn vrouw.”

“Eigenlijk had ik bij toeval iets ontdekt wat ik goed kon. Als ik een poging doe om eerlijk te zijn was ik vroeger iemand van de franse slag, was aardig muzikaal maar het harde werken deed ik niet. Dat kwam pas toen ik getrouwd was.”

“Tegenwoordig wordt veel ‘hinein geïnterpreteerd’ bijvoorbeeld nu ook over hoe het komt dat ik dit ben geworden terwijl ik ook denk dat het soms min of meer toeval is wat er in je leven gebeurt en dat je daar een antwoord op geeft.”

“Tijdens mijn stage had ik ook een coach en die zei eens Wijnberg misschien ben je wel bang voor echte vrouwen’. Toen ik Tatjana tegenkwam wilde ik eigenlijk wegbewegen maar toen dacht ik aan die woorden. In plaats van wegrennen - tegen mijn gewoontes in - juist gaan bewegen. In die zin is dat dan weer geen toeval maar heb ik juist gekozen. Sommige toevalligheden zijn namelijk zo toevallig, dat je er juist betekenis aan gaat hechten.” Geen uitspraak van veel moderne coaches die vinden dat je alles naar je hand kan zetten in het leven.

De provocatieve richting gevonden!

“Toen ik afgestudeerd was, was ik een hele gedreven traditioneel procesmatige psychotherapeut. Mijn eerste kennismaking met provocatieve therapie was met Jaap Hollander die in Nijmegen markante mensen uitnodigde. Daar was toen Frank Farelly die ook één van de sterleerlingen van Carl Rogers was. Die kon nog boeiend vertellen over de humanistische ‘cliëntcentered therapy’. Ik zag hem een paar dagen terug nog. Hij is nu 71.

Ik was zelf wat afgeknapt op de serieuze en zware kant van de traditionele therapie. Er viel nooit eens te lachen. Frank had deze provocatieve methode ontwikkeld en ik merkte dat deze man kon bulderen van het lachen met zijn cliënten!”

“Tegelijkertijd zag ik ook allerlei kansen Als ik me daar es in verdiep - zo dacht ik- dat heel erg uitwerk, dan kan ik me ook echt onderscheiden van iedereen. Zo werd ik de eerste provocatieve coach.”

- “Wilde je jezelf graag onderscheiden of wilde je dit graag doen?” En ook hier volgt weer een typisch Wijnberg-antwoord.

“Ik moet eerlijk zeggen dat ik dat niet zo goed weet. Dit was in 1977 dat ik mijn praktijk begon En dat dééd je toen gewoon niet. En toen dacht ik: en nú doe ik het!’ Voor mij was het gewoon een gat in de markt. Dat is dat Amerikaanse: je te onderscheiden. Ik had wel gedacht hoe kan ik me in hemelsnaam in de gezondheidszorg commercieel bezig zijn’ .

We gaan toch door met onze zoektocht naar de drive achter de drive. Jeffrey gaat mee op zoek, maar je merkt dat deze vraag hem minder interesseert. De lol van het nieuwe te vinden is hem genoeg. Toch gaat hij op zoek naar eventuele invloeden van zijn roots op zijn werk. Zijn grootouders waren echte entrepreneurs maar “als jongeman hou je je daar helemaal niet mee bezig”.

Toch nog even de vraag: “is omzetting een drive om je te manifesteren of is het meer een intrinsieke interesse”. Jeffrey geeft aan dat zijn levenshouding altijd zo is. “Iets anders doen, iets onderscheidends, een kans zien. Ik weet wat er nodig is om opvallend te zijn en om uitdagend te zijn.”

“Maar toch weer dat toeval: je komt Tatjana tegen en je komt Frank Farelly tegen op je weg en die kansen pak je.”

“Vroeger speelde wellicht meer mee dan nu dat ik hiermee een gat kon vullen, aandacht zeg maar.”

Naar de provocatieve methode

De methode sluit bij ons interviewers goed aan. Uit onze praktijk als trainer en coach kennen we het provocerend element maar al te goed. . Ook onze Amsterdamse achtergronden spelen hierin ongetwijfeld mee. Met provoceren kan je je onderscheiden, profileren.

“Ja, maar ik had meer het tegendeel. Met die vriendelijkheid bereik je niets, dat word je ondergang. Een goeie provocatie is een beetje ondeugend maar het sluit wel aan bij mensen.”

In de kritieken over de provocatieve methode komt vaak naar voren dat de provocatieve coach nogal ingenomen kan zijn met zijn provocatieve vondsten. “Maar dat is het juist niet” zegt Jeffrey. Bijvoorbeeld het geval van de stotteraar in het programma van Angela Groothuizen. Er ontstond een moment in de sessie dat ik kon zeggen “volgens mij doe je naast het stotteren ook nog dit (knippert met zijn oog), en verrek... hij zei dat dat klopte. Dan provoceer ik wel (door nog een handicap erbij te vinden) maar het sluit juist erg aan”.

- Vaak bestaat de indruk dat iemand juist als provocateur gemakkelijk een zekere onaangedaanheid kan hebben: “hoe kijk je daar tegen aan?”

“Als provocateur ben je eigenlijk bezig op een heel nadrukkelijke manier respect te hebben”, zegt Jeffrey. “Niet eerst als een traditionele coach gaat zitten trekken en duwen aan de ziel van de klant. Nee, eerst laat je de triomftrompet schallen over de krankzinnige manier waarop hij in het leven staat”

- “Je bedoelt dat het dus juist níet veroordelend is?”

“Inderdaad!. Helemaal niet. Het gaat bijvoorbeeld zo dat als iemand zegt ‘ik voel me gebruikt’, dat je dan bijvoorbeeld zegt: ‘ben je dan überhaupt nog wel bruikbaar?’

En: ‘als dat zo is, ben je daar dan niet dankbaar voor?’ De toon is daarbij heel belangrijk . Als het denigrerend is, zit je in de verkeerde stijl.”

En na enig nadenken: “Dat wordt vaak door de toeschouwer anders waargenomen dan de klant. Bijvoorbeeld op tv zie ik dat de mensen die kijken soms denken dat dit helemaal niet kan, terwijl de klant helemaal tevreden is.

Bij Dr Phill is het iedereen het eens, die vertelt en hij beroept zich op zijn expertise. Wat ik doe is de rol van domme sul spelen. De toeschouwer kan dan denken vanuit het kijken ‘kan dat eigenlijk wel’?”

- “Is het afbreken en dan opbouwen?”

“Nee, maar wel vaststellen of de persoon in staat is om in waarderende opbouwende termen over zichzelf te spreken”.

Ondertussen komt er een klant binnen. Wij stemmen even af over hoe verder maar Jeffrey komt al snel terug en pakt de draad weer op.

“Dus bijvoorbeeld iemand die zegt: ‘Ik heb een relatie’ en dan kun je zeggen: ‘**jij** een relatie?’ Dat is puur om te checken of ie daar zelf trots of blij mee is. Ik wil niet de psycholoog zijn die dan plaatsvervangend heel blij gaat zitten zijn en dan juist afbreekt! Ik wil zien of het uit hun zelf komt/ Ook zo met mensen met een minderwaardigheidscomplex. Als je meebeweegt door dat uit te vergroten, gaan ze na 10 minuten ineens vertellen wat er goed aan ze is! Het is een reflex”

- “Het klinkt homeopathisch” zegt Johan. Dat sluit aan.

“Inderdaad dat is eigenlijk precies hetzelfde principe!”

Hij gaat verder: “Ik had eens een heel grappige sessie gezien van Frank Farelly met een vrouw die had een minnares en die minnares had een ander. Zij voelde een extreme woede en besprak dat met Frank Farelly die helemaal mee bewoog. ‘we’re gonna torture the bitch, we’re gonna make her suffer, zei hij.’

Haar reactie was ‘ja dat wil ik ook dat denk ik ook vaak!’

Vraag was vanuit het publiek - dat kon kijken naar die sessie- of je dan bezig bent agressieve moordlustige neigingen aan te wakkeren. Maar het tegendeel is het geval. Je kunt dit alleen doen als je je in de ander verplaatst.”

Wij denken even terug aan Carl Gustav Jung die in feite hetzelfde deed door met zijn klanten mee te gaan en helemaal kon meepraten en verdiepen in de waanzin.

Naar de provocatieve coach zelf.

- We gaan door op het spoor wat het met de coach doet en wat het van de coach vraagt en we vragen provocerend: “Is het ook niet lekker voor de coach om te provoceren?”

“Ja maar in de traditionele therapie waar je allerlei verbanden schetste en zo, is het gemakkelijk om je te verschuilen achter allerlei deskundigheid en zo. Als provocatieve coach laat je jezelf juist veel meer zien! Als je namelijk provocatieve coaching goed wil doen, dan moet je het ook wel écht goed doen.”

- “Wat vraagt dat dan van je als provocatieve coach”

: Je moet diagnostisch goed zijn. Je moet in no-time weten waar je het over hebt. Twee is om uit de allerkleinste bijna verborgen informatie de boodschap in te zien, ook in kleine bewegingen van houding of mond dingen te kunnen zien. Voorbeeld is dat iemand binnenkomt die zei dat hij een “item” wilde bespreken. Toen zei ik ‘gelukkig u hebt dus geen probleem’. Dat was de eerste zin die deze persoon uitsprak. En eigenlijk was dat de story of her life. Altijd dingen klein maken”

“Verder moet je als coach bestand zijn tegen ambiguïteit, je moet bestand zijn tegen tegenstrijdigheid. Niet alleen in wat je oproept maar überhaupt in het levenhoe mensen denken. Ik vind ook dat je goed moet zijn in het inzetten van de levenservaring die je hebt ten gunste van de gecoachte. Datgene wat je hébt aan kennis en ervaring moet je wel op een gedurfde manier weten in te zetten. Bijvoorbeeld iemand gaat zuchtend en puffend zitten en ik zeg ‘is het zo erg?’ Ik kan dan met veel zelfvertrouwen dat beeld durven neerzetten. Zijn

reactie in dit specifieke geval was 'hoe weet u dat'. Dit is hier veel sterker dan bij andere methodieken"

"Er zit een zekere gedurfdheid in. Dat je bij zware traumatische verhalen tóch de lach durft te hanteren"

- "Is dit ook wel es ontspoord?"

"Het is verbazingwekkend hoe weinig dit ontspoord. Als je het met respect doet. Er kwam eens een vrouw hier die echt Amerikaans dik was. Ik zei, 'u heeft eigenlijk 2 stoelen nodig'. Toen was ze even pissed off. Toen zei ze dat ze wilde praten over haar onmatigheid. Ik zei toen dat ik blij was dat ze er zelf over begon. 'ja, maar niet dát!', riep ze. 'Dus dat moet ik er buiten laten', zei ik. En hij maakt een gebaar waarbij hij 2 handen half voor zijn ogen houdt, daarmee aangevend dat hij haar wel kan zien maar haar dikte niet. "Nou mevrouw, dat zal nog niet meevallen'. Nou die was binnen 20 minuten weg en dat is ook niet meer goed gekomen. En dat is eigenlijk maar één keer op de duizenden keren geweest."

- "Volgens mij kan je je dan nog afvragen of dit wel zo'n slechte interventie was" reageert Niko. Jeffrey beaamt dit

- "We komen nog even terug op ambiguïteit, waar moet je dan tegen bestand zijn?"

Hij geeft aan ook wel te genieten van het spel en hij praat daar met enthousiasme over.

"Het meest voorkomende is dat mensen van alles roepen wat ze willen maar dan niets doen. Bijvoorbeeld 'u moest eens weten hoe graag ik dat zou willen Dat is de tragiek en gelijk eigenlijk de schoonheid dat die tegenstrijdigheid daar zo mooi in terug komt. Die constante ambiguïteit die in alles in het leven zit, komt zo mooi in een gesprek tot uiting"

- Johan legt een link met de socratische methode.

Jeffrey herkent dit. "Dat hanteer je wel als onderdeel hiervan die socratische methodiek."

"Het is dus niet alleen het gevatte provocatieve werk maar ook ..."

"Het recherchewerk" vult Johan aan.

"Ja inderdaad!"

Een mooi onderscheid tussen 2 soorten coaching komt naar voren: "iemand vertelt wat en de gewone coach zegt 'dit is vrij ingewikkeld, zullen we dat es op een rijtje gaan zetten?' en dan zegt die cliënt 'ja, daar heb ik ook wel behoefte aan'. De provocatieve coach zal dan helemaal de verwarring ten top gaan spelen waarbij óf de patiënt iets heeft van 'laat me nou effe' óf waarbij je in de meest krankzinnige detaillistische schema's terechtkomt en dat is wel heel mooi, ook grappig"

Hoe word je een provocatieve coach?

Op dit moment krijg je steeds meer gecertificeerde provocatieve coaches waar Jeffrey zelf een opleiding voor heeft. Er is nu een officiële postdoctorale opleiding. Hiervoor wordt een officiële registratie voor aangevraagd. We zitten nu voor het 5^e jaar van deze opleiding. Er zijn nu afgestudeerde studenten die nu allemaal hun eigen provocatieve producten op de markt brengen en dat vind ik allen maar fantastisch."

- "Dus geen genootschap voor provocatieve coaches", opperen wij

"Ja, die is er wel, zelfs een international maar dat is wat mij betreft niet zo'n groot succes.

"Mijn collega Jaap Hollander heeft het instituut voor eclecticische psychologie Zijn core-business' is NLP en hypnotherapie. Hier komen ook allerlei markante therapeuten zoals Frank Farelly. Jaap wil dit onderwijsbaar maken. Frank doet dat niet. Die gaat zitten en begint. Wij hebben zijn materiaal helemaal ontwikkeld in een stapsgewijs onderwijsprogramma. In 1 jaar met 14 voltallige trainingdagen en evenzoveel regiogroepen die ze hebben. Ook voeren ze 8 opdrachten uit. Na afloop van dat jaar krijgen ze een certificaat van voltooiing. Dat is om te

voorkomen met de niet met het probleem te zitten dat wij een kwaliteitseis gaan stellen voor hoe zij gaan werken.”

Als dat niet eclecticisch is..!

De toekomst van Jeffrey

We richten het gesprek naar zijn toekomst. Jeffrey is bezig een nieuw televisieprogramma te ontwikkelen. Het vervolg bij de AVRO gaat niet door.

“Een ander ding is dat ik net zo lang blijf schrijven tot ik een absolute bestseller heb. Ik heb wel goed lopende boeken maar nog geen superklapper.

Eén van mijn meest fantastische bijbaantje is columnist van de Telegraaf....

- “Doorgaan met waar je mee bezig bent dus?”

“Ja, het is wel een tikje tegenstrijdig. Het succes wat ik nu heb is al 10 keer meer dan ik zelf al voor mogelijk heb gehouden. Mijn persoonlijk voorbeeld is ons nieuwe huis met 1000 M2 grond dat ontworpen is door mij zoon die architect is. Een prachtige vrijstaande villa, een schoonheid. Ik kom elke dag thuis met ‘dat kan niet waar zijn dat dat van mij is!’ Met een oprijlaan, een tuin. Een licht huis. Dat had ik nooit gedacht. Ik overtreft steeds mijn eigen verwachting. Dus als je vraagt wat verwacht je dan kan het nooit meer zijn maar toch...”

We maken een nog een overstap naar een ander niveau.

Johan brengt naar voren dat cijfers van zorgverzekeraars uitwijzen dat ongeveer 20% van de mensen een of andere vorm van therapie heeft gevolgd. Jeffrey schat dit op veel hoger 50%.

- “Wat is je visie daarop? Slaat dit door of vind je van niet”

“Ik ben es in het Lagerhuis bij Marcel van Dam geweest. Ik stelde dat iedereen net als bij de tandarts een halfjaarlijkse controle zou moeten hebben. De auto krijgt wel die controle maar wij niet. Volgens mij heeft die stijging ook te maken met het feit dat er zo veel coaches zijn. Gewone marketing principes. Dus het aanbod creëert de vraag.”

- Een vraag tussendoor: “Ben je in de eerste plaats coach of therapie?”

”Nee, eerst ben ik therapeut. Ik heb een associatie met Jaap Hollander. Die is helemaal commercieel ingesteld en weet ook waar hij het in kwijt kan en dat is niet in de therapiewereld. Zo heb ik net een aantal workshops gedaan voor de gemeente Amersfoort als coach en dat kan wel.

- En zo zien we een toekomst voor de provocatieve coach Jeffrey Wijnberg, een toekomst die hij ook zelf nog moet ontdekken en hem zeker zal verrassen.

We eindigen met wat Jeffrey van het gesprek vond. Zijn associatie: “oppervlakte en diepte en commercialiteit zou ik zeggen. Jullie zijn een mooi duo”.

Uw verslaggevers

Niko Stammes, Johan Zoutberg

Jeffrey Wijnberg www.psycholoogwijnberg.nl